

308. Magyarszombatfa, Hosszúföld-dűlő

(Vas megye) Kk, Kú

2009. áprilisban az Órség területén kialakítandó gázvezeték tervezéséhez kapcsolódóan végeztünk terepbejárást.

Hosszúföld-dűlő I. (KÖH 70451): A lelőhely a műúttól Ny-ra 80–100 m-re, az SP1 jelű törésponttól DK-re 150 m-re helyezkedik el. Két nagyobb dombvonulat között egy kisebb völgy húzódik. A völgy nagyon vizenyős, szinte járhatatlan volt, helyenként összefüggő fű és rét fedte a talajt. A dombokon a műút felé néhány jellegtelen, finoman soványított és gyorskorongon készült késő középkori–kora újkori kerámiatöredékeket találtunk.

Hosszúföld-dűlő II. (Meszes-föld, KÖH 70453): A lelőhely a műúttól K-re kb. 300 m-re, Magyarszombatfától É-ra, az SP1 és HHE-Baján DK-1 jelű töréspontok között helyezkedik el. A műúttól K-re folytatódik a Hosszúföld-dűlő I. nevű lelőhelynél megismert dombvonulat. A területet egy kisebb vizesárok szeli át, ennek K-i és Ny-i oldalán is késő középkori–kora újkori, szépen soványított és gyorskorongon készült kerámiatöredékeket gyűjtöttünk.

Munkatársak: Kőszegi Ádám, Isztin Gyula, Kolonits László régésztechnikusok, Kutasi Nikoletta könyvtáros-adattáros.

NAGY MARCELLA

309. Makó, Dáli-tanyák I.

KÖH 42499)

(Csongrád megye) Á

A Makótól 4,5 km-re, a Kövegyre vezető műút É-i oldalán, a Szárazér-csatornától K-re található lelőhelyet (MOL-34) a Magyar–Román gázszállító vezeték létesítéséhez kapcsolódó terepbejárások során fedezték fel. A 2009. május 11. és június 4. között a Kulturális Örökségvédelmi Szakszolgálat munkatársai által végzett megelőző régészeti feltárás 740 m²-t érintett.

A kijelölt területen feltárt 3 árkot, 2 kemencét és egy gödröt az Árpád-korra keltezhetjük. Az árkok a Szárazér-csatornával párhuzamosan futottak, ami alapján azok feltehetően kerítő- és vízelvezető árkokként értelmezhetők. A két kemencéből, ill. sütőfelületük alapozásából került elő a legtöbb kerámiaanyag (korongolt fazék- és bográcstöredékek). Az ásatás során pontosítani tudtuk a régészeti lelőhely korábban meghatározott kiterjedését, viszont a keskeny kutatási terület nem volt alkalmas a település szerkezetének pontosabb megismerésére.

A leletek a KÖSZ szegedi regionális irodájában történő elsődleges feldolgozásukat követően a szegedi Móra Ferenc Múzeumba kerülnek végleges elhelyezésre.

Munkatársak: Erdei Krisztina, Nagy Ferenc technikusok.

CZIFRA SZABOLCS

310. Makó, Dáli-tanyák II.

(KÖH 42500)

(Csongrád megye) Sza, Á

A Magyar–Román gázszállító vezeték Algyő–Nagylak közötti szakaszának építése kapcsán 2009. március 27. és április 2. között megelőző feltárást végeztünk a Makótól 5 km-re, a Sámson–Apátfalvi Szárazér-csatornától 450 m-re K-re található lelőhelyen (MOL-35). A nyomvonalon a 2003-ban végzett terepbejárások alapján feltárássra kijelölt terület közel ÉNy–DK-i irányban, 7 m szélességben, mintegy 200 m hosszan, elnyújtott „S” alakban húzódott keresztül a lelőhely központi területén. A szakaszt a Makó–Kövegy közötti műutat kísérő csatornák, valamint egy kisebb tanyához vezető földút keresztezte. A közműveket kihagyva a feltárást 3 szelvényt szakaszban végezték el a Kulturális Örökségvédelmi Szakszolgálat munkatársai.

Összesen 15 stratigráfiai egységet, ezekből pedig 9 objektumot különítettünk el. Munkánk során két, korban is elkülönülő térséget figyeltünk meg az ásatási területen belül. A feltárás K-i szelvényt szakaszának Ny-i, csatorna melletti, valamint a műúttól Ny-ra eső szelvény K-i végében csak késő szarmata kori telepobjektumok kerültek elő. A korszak jelenségei közül 3 árok, 2 pedig gödör volt; a párhuzamosan futó árkok az egykori telep K-i szélét jelölhetik. A leletanyag mennyiségének tekintetében különösen gazdag volt a K-i szelvényt szakaszban talált gödör. Ennek csak egy részletét lehetett feltárni, nagyobb hányada a kitűzött nyomvonalszakaszon túlra esett. A szarmata kori objektumokból felszínre került leletek zöme kerámia, valamint állatcsont volt, kő- és fémanyag csak ritkán fordult elő. Az edénytöredékek közül jellegzetesek az apró kavicsos soványítású, fésűs vonalköteggel díszített, síkozott peremű fazekak. Fontos lelet egy lécdíszes töredék az egyik árokból. A szürke színű, korongolt, felfényezett kerámia között több a kónikus falú tálakból származó darab.

A feltárt objektumok másik csoportja Árpád-kori megtelepedésre utal, melynek nyomait csak a középső szelvényt szakasz Ny-i harmadában azonosítottuk. Itt egy közel 15 m széles szakaszon 2 vízelvezető vagy kerítőárok, egy gödör, valamint egy É–D-i tengelyű, téglalap alakú ház félig földbe mélyített struktúrája került elő. Az épületben a rövidebbik oldalak mentén padkák húzódtak. Ugyanitt egy-egy cölöphelyet is találtunk, amelyek az egykori nyeregtetőt jelezték. Az említett padkák közül a D-i oldalon fekvő közel 90 cm széles volt; ebbe ásták bele az említett tartócölöpök egyikét. A ház DNy-i sarkában egy összeroppant cseréput töredékeit bontottuk ki. Az épület közepén tűzhely, az ÉNy-i sarokba vájva pedig a fűtést szolgáló kemence került felszínre. A kemencét részben a szomszédos árok betöltésében alakították ki, ami alapján 2 fázist lehetett elkülöníteni az Árpád-kori objektumok között. A házban lejárati nyomát, tapasztott padlót nem tudtunk megfigyelni.

A leletek a KÖSZ szegedi regionális irodájában történő elsődleges feldolgozásukat követően a szegedi Móra Ferenc Múzeumba kerülnek végleges elhelyezésre.

Munkatársak: Benedek András, Nagy Norbert, Takács Gábor technikusok.

PÓPITY DÁNIEL

311. Makó, Dáli-ugar M43-41
(KÖH 52732)

(Csongrád megye) B, Sza

A lelőhely Makótól K-re, az egykori Kossuth Tsz. majorjától ÉK-re 1100 m távolságban található, egy É-D-i löszhát D-i oldalán. A Magyar–Román gázszállító vezetékhez kapcsolódó megelőző régészeti feltárást a Kulturális Örökségvédelmi Szakszolgálat munkatársai 2009. július 22–29. között, összesen 533 m²-en végezték el.

A nyesést követően 20 objektumot figyeltünk meg, melyek közül 16 középső bronzkori gödör és árok volt, egy cölöphely a betöltéséből előkerült kerámiatöredék alapján a szarmata korszakhoz kapcsolható, 3 objektum pedig recensnek bizonyult.

A leletek a KÖSZ szegedi regionális irodájában történő elsődleges feldolgozásukat követően a szegedi Móra Ferenc Múzeumba kerülnek végleges elhelyezésre.

Munkatársak: Czegléczki Tibor, Szabados György, Szöllösi Géza technikusok.

DEÁK ANDREA

312. Makó, Dáli-ugar M43-42
(KÖH 52733)

(Csongrád megye) B, LT

A Kulturális Örökségvédelmi Szakszolgálat munkatársai a Magyar–Román gázszállító vezeték építéséhez kapcsolódóan 2009. július 1–16. között végeztek feltárást a tervezett nyomvonal módosított szakaszának közepén található lelőhelyen.

Az 1996 m²-nyi feltárt felületen összesen 132 régészeti jelenséget figyeltünk meg, melyekhez 97 objektumot rendeltünk. Ugyan a korábbi, az autópálya építése kapcsán végzett terepbejárások eredményei főképpen egy szarmata kori településre utaltak a területen, munkánk során ennek a korszaknak nem találtuk nyomát.

A nyomvonal érintett, mintegy 500 m-nyi szakaszán a középső bronzkori Szőreg-Perjámos-kultúra egyrétegű telepéhez köthető jelenségek domináltak, néhány kelta kori telepnyom kíséretében. A bronzkori objektumok esetében szuperpozíciót nem figyeltünk meg. Az érintett nyomvonalszakasz két végén, egymástól 345 m-re feltehetően a telepet övező erődítés egy-egy nagyméretű, külső oldala felől lépcsősen lemélyedő, belső részén meredek árok részletét találtuk meg. Mélységük a mai felszíntől számítva 250–300 cm volt, szélességük elérte a 425 cm-t. Az árok részletek metszetük alakjában és betöltési rétegeikben is szinte teljes azonosságot mutattak, arra utalva, hogy valóban ugyanazon jelenség egy-egy részlete került elő. Az árkok által közrezárt területen bontottuk ki az objektumok döntő többségét. Délkelet felől utolsó azonosított objektumként az

árkok a magaspart szélével párhuzamosan húzódott a szomszédos tanya épületei alá. Északnyugaton a visszakanyarodó árok vonalán túl, azaz az erődített telepen kívül csupán egy bronzkori gödröt és egy keskeny árkot dokumentáltunk. Figyelemre méltó jelenség, hogy az erődítés nemcsak a félsziget bejáratát zárta le, hanem a jelek szerint az egykor vízzel körbevett terület szélén is végighúzódtak. A két árokszakas által közrezárt, belső terület DK-i harmadában, az árok szélétől közel 120 m-es távolságig a jelenségek legtöbbször az egykori bronzkori járószint lemélyedő egységeiként értelmeztük. A terület középső harmadától ÉNy felé előkerült objektumok már határozott foltként jelentkeztek az agyagos, sárga színű altalajon. A középső bronzkori gödrök kisebb üres térségekkel elválasztva, néha csoportokba rendeződve jelentkeztek, többségük méhkas alakú vagy tálszerűen lemélyedő, agyaggyerő, majd hulladékátroló funkciójú objektum volt. Gazdag leletanyaguk zömét kerámiatöredékek adták. A 83. sz. objektumban 2, egymás mellé helyezett edényt bontottunk ki. Egyik egy gömbös testű füles bögre, a másik egy böködött-karcolt díszű, kétfülű korsó. Sekélyen besimított, vonalas díszítésük több kisebb töredéken visszaköszönt. Szintén egy ép, füles korsó feküdt egy másik objektum alján, amelynek mását az erődítési árok ÉNy-i szakaszában találtuk meg.

Az erődített település ÉNy-i harmadában nagyméretű, tapasztott falú épületek állhattak; erre utaltak az ebben a térségben feltárt gödrök alján talált, falakhoz köthető tapasztásdarabok. Köztük három oldalról elsimított sarokrészlet, nagyobb, karvastagságú ág lenyomatát megőrzött darabok is vannak. Az itteni gödör csoport egyik objektumában, annak alján egy emberi koponyatető feküdt, a betöltésből pedig egy csecsemő vázcsontjai kerültek felszínre; szintén koponyatetőt figyeltünk meg a szomszédos gödör alján is. Egy teljes emberi váz is napvilágot látott egy méhkas alakú gödör legalján. A K–Ny-i tengelyben, háton fekvő pozícióban, felhúzott lábbal elföldelt, erős csontozatú egyén karjai hátradobva feküdtek. Koponyáját a helyén, de hátrafordulva – kitört helyzetben(?) – találtuk. A vázcsontok mellett egy nagyobb falrészlet feküdt.

A területet a bronzkort követően a *La Tène* időszakban lakták, a lelőhelyen azonban csak néhány objektum köthető a korszakhoz. Ezek közül egy földbe mélyített padlójú épületrészlet emelhető ki a szelvény DK-i harmadában. A periódust reprezentáló leletanyag szintén csekély mennyiségű volt. A szelvény ÉNy-i harmadából szórványként korsóhoz köthető, két szálból csavart fültöredék került elő, több korongolt oldalrészlet mellett. Utóbbiak egyike egy kantharosz formájú edény részlete volt.

A leletek a KÖSZ szegedi regionális irodájában történő elsődleges feldolgozásukat követően a szegedi Móra Ferenc Múzeumba kerülnek végleges elhelyezésre.

Munkatársak: Benedek András, Nagy Norbert, Takács Gábor technikusok.

PÓPITY DÁNIEL